

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

A portrait of a middle-aged man with short brown hair and glasses, wearing a dark grey clerical collar and a dark suit jacket. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a blurred interior with white architectural details.

THUI SKOMEN

www.weeknederlandsemissionaris.nl

week
nederlandse
missionaris

Geloven in de ander

**Steun de Week
Nederlandse
Missionaris
Pinksteractie
27 mei t/m
4 juni**

070 - 31 36 731
weeknederlandsemissionaris.nl

Thuiskomen

Hoofdredacteur
Sipke Draisma

En toen was hij er ineens! Mgr. Ron van den Hout. De nieuwe bisschop van Groningen-Leeuwarden. De ontvangst en presentatie van de nieuwe bisschop op 1 april in het bisschopshuis was hartverwarmend. In deze uitgave van Spreek! schrijft de bisschop over hoe hij het thuiskomen in ons bisdom ervaart en hoe geduld en vertrouwen hem daarbij helpen. Even verderop lezen we dat hij ernaar uit ziet om kennis te maken met de diocesanen: 'Laat de mensen me maar vertellen wie ze zijn en wat ze doen'.

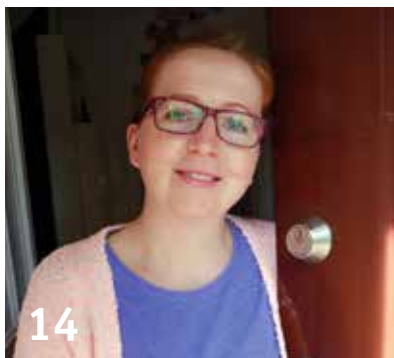
Thuiskomen is de rode draad in Deze Spreek!. We horen verhalen van parochianen uit landen als Polen, Oekraïne en Ethiopië en hoe de plaatselijke geloofsgemeenschap hen helpt om hier thuis te raken. In de bijbelrubriek lezen we waarom er in de H. Schrift zoveel aandacht is voor het welzijn van de vreemdeling in ons midden.

Het is de bedoeling dat er de volgende maand een extra editie van Spreek! verschijnt met een fotoverslag van de feestelijke bisschopswijding en het in bezit nemen van de zetel van het bisdom door mgr. Ron van den Hout. Een editie om naar uit te kijken.

Inhoud

8 Mgr. Ron van den Hout
Thuiskomen en weer op weg gaan

14 Marzena Jaskulowki
Vrijheid hier is geweldig

20 Myroslaw Kavatsyuk
Geloof helpt leve verbeteren

26 Fam. Bekele
Het komt wel goed met ons

22 Opinie
Welke heilige gaat mee op reis?

24 The Passion 2017
Onderwijs en kerk vonden elkaar

**26 Gevangenen leren
puin te ruimen**

MENSEN

spreek!

Mevrouw **A. (Annie) Schothorst-Vos** was op 1 maart j.l. 12,5 jaar pastoraal werker. Zij is werkzaam in de H. Christoffelparochie (Bakhuizen, Balk, Joure, Lemmer, St. Nicolaasga, Sloten en Woudsend).

De heer **P. (Peter) Vos** was op 15 mei j.l. pastoraal werker. Zijn collega drs. **H. (Hilda) van Schalkwijk-Trimp** uit dezelfde Hildegard van Bingenparochie (Groningen Salvator Maria, Groningen Walfried, Haren en Zuidhorn) is op 17 augustus 25 jaar pastoraal werker in Zuidhorn.

Mevrouw **M.C. (Ria) van der Stam** neemt op 4 juni afscheid als pastoraal werker van de H. Kruisparochie (Mussel, Kopstukken, Musselkanaal, Ter Apel en Zandberg. Ze bereikt op die dag de AOW-gerechtigde leeftijd.

Mevrouw **M.M. (Migda) Delfina**, huishoudelijk medewerker in het bisdomhuis in Groningen, zal ons bisdom medio juni gaan verlaten. Ze emigreert naar Finland, waar ze bij haar dochter en schoonzoon gaat wonen.

De heer **B.J.J. (Bernard) Buit** vierde op 27 mei j.l. dat hij 12,5 jaar geleden door mgr. Eijk tot priester werd gewijd. Hij is werkzaam in de H. Norbertusparochie (Hoogezand-Sappemeer, Nieuwe Pekela, Oude Pekela, Veendam en Winschoten).

Oud vicaris-generaal **L.M. (Leo) van Ulden** o.f.m. viert op 14 juli zijn vijftigjarig priesterjubiläum. Pater Van Ulden was van 1993-1999 vicaris onder bisschop Bernhard Möller. Daarna werd hij voor dezelfde functie gevraagd door bisschop Wim Eijk. Op 9 september 2006 werd Van Ulden benoemd tot vicaris-generaal, een functie die hij ook onder bisschop De Korte tot 1 september 2011 vervulde.

BONIFATIUSDAGEN 2017

spreek!

Van vrijdagavond 9 tot en met zondagmiddag 11 juni a.s. worden in Dokkum de Bonifatiusdagen gehouden. Ook dit jaar heeft het evenement een oecumenisch karakter. Het thema van deze Bonifatiusdagen 2017 is 'Tegendenken'. Het thema heeft onder meer betrekking op de zalige Titus Brandsma die 75 jaar geleden in het concentratiekamp Dachau om het leven kwam.

De Bonifatiusdagen beginnen vrijdagavond 9 juni met een jongerenprogramma dat zich vanaf 19 uur afspeelt in de Bonifatiuskapel. Mediapastor en bekend vlogger Roderick Vonhögen zal dit programma verzorgen.

Op zaterdag 10 juni is er een dagprogramma met verscheidene onderdelen. Overdag is er in de binnenstad jongerenstraattheater waar op diverse podia met spiegels wordt gewerkt met als thema : 'pak je podium' en laat jezelf zien! De werkgroep Karmel Noord heeft voor één keer haar programma van ontmoeting en bezinning verplaatst van Drachten naar Dokkum. U kunt ze vanaf 10.00-15.15 vinden in de Rooms-katholieke kerk aan de Hoogstraat.

In de kerk van de Doopsgezind-Remonstrantse kerk (Legeweg 14) houdt de Friese organisatie Tumba om 13.30 en 15.30 uur een interactief programma over discriminatie. In de Grote Kerk van Dokkum aan de Markt is er om 15.30 uur een lezing over dominee Cohen, die net als Titus Brandsma in een concentratiekamp stierf. Naar zijn leven wordt steeds meer onderzoek gedaan en in aanwezigheid van zijn nazaten wordt een boek over hem gepresenteerd.

Om 18 uur is er de mogelijkheid om tegen een schappelijke prijs met elkaar de maaltijd te gebruiken in de Herberg (Harddraversdijk 1). Open voor iedereen.

In de Christelijk Gereformeerde kerk (Stationsweg 39) houdt KRO tv-presentator Leo Fijens om 19.00 uur een lezing over Titus Brandsma naar aanleiding van zijn laatste boek 'Kon ik de stilte maar wat harder zetten'.

Van 21 uur tot 22 uur is er een avondprogramma in de Bonifatiuskapel. Sjoek Nutma heeft een muzikaal en poëtisch programma samengesteld waarbij hedendaagse muziek wordt gecombineerd met het aloude gregoriaanse Requiem. Verbindende teksten worden gepresenteerd door de Dongeradichters. Koffie en thee zijn in het park verkrijgbaar.

Op zondag 11 juni houdt elke geloofsgroep de viering in de eigen kerk. Voor de rooms-katholieke gelovigen zal om 10.00 uur de viering o.l.v. de nieuwe bisschop mgr. Ron van den Hout plaatsvinden in de parochiekerk.

Vanaf 11 uur is er een gezamenlijke processie van alle kerken naar het Bonifatiuspark. Daar is de gelegenheid voor een gezamenlijke lunch op eigen kosten. De koffie en thee vooraf zijn gratis. Om 13.00 uur worden de Bonifatiusdagen afgesloten met een oecumenische viering in de Bonifatiuskapel, waaraan naast de nieuwe bisschop ook de lokale pastores van de andere kerken deelnemen.

PLACEMAT MET ONZE VADER IN NIEUWE VERSIE

Een placemat met daarop het Onze Vader heeft al heel wat jaren zijn diensten heeft bewezen. De placemat is opnieuw uitgegeven, maar nu met de nieuwe vertaling van het Onze Vader. De placemat is een leuk cadeautje bij gelegenheid van doop, eerste H. Communie of anderszins.

Deze nieuwe uitgave is bovendien een steun in de rug bij de implementatie van het nieuwe Onze Vader.

Mocht u de placemat willen bestellen, dan kan dat bij pastoor Koos Tolboom in Assen. U kunt het beste per mail contact met hem opnemen: j.j.g.tolboom@home.nl. De prijs is nog steeds € 4,- per stuk, exclusief eventuele verzendkosten.

OPEN KLOOSTERDAGEN OP 10-11 JUNI

In het weekend van 10 en 11 juni worden voor de achtste maal de Open Kloosterdagen gehouden. Bijna veertig kloosters zetten hun deuren open om bezoekers te verwelkomen.

De Open Kloosterdagen hebben als motto 'In-zicht in onze spiritualiteit' meegekregen. Er zal speciale aandacht uitgaan naar de spirituele traditie van de deelnemende kloostergemeenschappen. Wat heeft de spirituele voorgangers (v/m) destijds bewogen? Wat beweegt degenen die in de voetsporen van die voorgangers getreden zijn nu? Religieuzen willen blijven getuigen van hun intense geraaktheid door God en door mensen. De ontmoeting met de religieuzen en hun spiritualiteit staat centraal tijdens deze dag, niet het gebouw waarin zij leven.

Met dit initiatief willen religieuzen laten zien dat religieus leven een eigentijdse levenskeuze is. Zij willen tonen hoe zij religieus leven in deze tijd vormgeven. Men hoopt op een inspirerende en respectvolle ontmoeting, waarin bezoekers en kloosterlingen op informele wijze met elkaar in contact kunnen komen.

Voor het eerst zijn de Open Kloosterdagen verspreidt over een heel weekend. Sommige kloosters zijn bieden en programma op de zaterdag, andere op de zondag en weer andere op beide dagen. Het aanbod varieert per klooster:

lezingen, tentoonstellingen, wandelingen, ontmoeting, muziek. Vrijwel alle kloosters nodigen hun bezoekers uit om ook een of meer gebedsdiensten bij te wonen.

Op de website www.openkloosterdag.nl staat een overzicht van de deelnemende kloosters en hun programma's.

GERARDUS MAJELLA BEDEVAART BARGER-OOSTERVELD

Op zondag 25 juni aanstaande vindt de jaarlijkse Gerardus Majella bedevaart plaats in Barger-Oosterveld. Dit jaar is bisschop mgr. Ron van den Hout de hoofdcelebrant bij de eucharistieviering.

Het thema dit jaar is de wapenspreuk van mgr. Van den Hout: "In exilio spes" (In de ballingschap is er hoop). Gerardus Majella verlangde om in het klooster te gaan, maar had daar naar de mening van anderen, te weinig capaciteiten voor. Ondertussen werkte hij bij zijn vader in de kleermakerij, voor Gerardus ook een tijd van 'ballingschap'. Hij bleef echter hopen en vragen en na lang aandringen mocht hij alsnog lekenbroeder worden bij de congregatie van de Redemptoristen.

Om 10.30 uur vindt de plechtige Hoogmis plaats in het Kerkenbos, aansluitend is de Sacramentsprocessie en nadien is er gelegenheid tot 'Frühshoppen' op het kerkplein. Het Gemengd Koor en Muziekvereniging Volharding zal haar medewerking verlenen. Iedereen is van harte welkom!

Agenda van de bisschop

Juni

- 6 Kennismaking diocesane kunstcommissie (locatie bisdom)
Kennismaking diocesane archieffcommissie (locatie bisdom)
- 8 Jaarlijkse uitgaansdag bisdom naar Ameland
- 11 Bonifatiusdagen Dokkum
- 13 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 14 Middag: vergadering REA
- 16 Toedienen H. Vormsel Zwartemeer
- 17 Toedienen H. Vormsel H. Christoffelparochie (St. Nicolaasga)
- 21 Ochtend: Priesterraad
Middag: Kapittel
- 24 Toedienen H. Vormsel Leeuwarden (Dominicuskerk)
- 25 Eucharistieviering met processie Barger-Oosterveld
- 30 Toedienen H. Vormsel Barger-Compascuum

Juli

- 2 Den Haag, Eucharistieviering b.g.v. Pauskeuze
- 3 Kennismaking parochie H. Kruis
- 8 Toedienen H. Vormsel parochie HH. Petrus en Paulus (Steggerda)
- 9 Toedienen H. Vormsel parochie H. Antonius van Padua (Roodhuis)
- 10 Optie kennismaking parochie H. Jacobus de Meerdere
- 16 Eucharistieviering Delfzijl
- 19 Kennismaking parochie H. Liudger

30 juli t/m 9 augustus
houdt de bisschop vakantie

THUISKOMEN EN WEER OP TOCHT GAAN

Hoe het is om weer thuis te komen? Een thuis te maken voor jezelf? Vragen die ik nu een beetje kan beantwoorden. Het is natuurlijk niet voor de eerste keer dat ik verhuis. Dat is me al meermalen overkomen, en in zekere zin word je er gemakkelijker in. ‘Men bakt overal brood’, zeggen we tegen elkaar.

De bezoeken die ik voorafgaand aan de wijding op 3 juni aan het bisschopshuis bracht, heb ik óók benut om de woning te bekijken en in te schatten wat ik zelf zou moeten meenemen, waar ik de paar meubels die ik heb zou neerzetten? De moeilijkste vraag was nog: waar laat ik m'n boeken? Ik ben niet zo gehecht aan al mijn boeken, maar ook al lees ik ze niet allemaal en zijn ze niet allemaal even betekenisvol, weggooiën kan ik toch maar moeilijk.

Het is belangrijk voor je persoonlijk welbevinden dat je ergens thuis bent. Een zwervend bestaan is voor de meesten van ons geen keuze. Israël had ook geen keuze toen het in de 6e eeuw voor Christus in ballingschap werd weggevoerd naar Babylonië. Israël raakte later verspreid over het Romeinse rijk en werd verplicht in de diaspora te leven. Er is bij de joden nog altijd een verlangen om terug te keren naar het beloofde land om er veilig te wonen.

Een tijdelijk thuis

Van Jezus wordt verteld dat Hij thuis was in Kafarnaüm, maar we zien Hem toch meestentijds rondtrekken door Palestina. Gezonden door de Vader en dus steeds weer naar de mensen toe óf steeds weer beschikbaar voor de mensen die contact zoeken. Dat was zijn levensopdracht.

Ons thuis is altijd tijdelijk. We zijn in ons leven voortdurend op tocht. We trekken steeds voort en zijn voor een kortere of langere tijd ergens thuis. Het kan ook gebeuren dat we

ontheemd zijn en in de ballingschap terecht komen. De huidige situatie van de Kerk vergelijk ik soms met de ballingschap: verlies van kerkelijk vertrouwde zaken, het wegvallen van instituties, het kleiner worden van de groep gelovigen, het sluiten van een kerk. Het is een periode waar we doorheen moeten, we kunnen de moeilijkheden niet omzeilen, en ze komen steeds confronterend op ons af.

Vertrouwd raken

Er komt een moment – maar je weet van tevoren niet wanneer dat is – dat je achteromkijkt en merkt: toen is er iets nieuws begonnen, toen kwam het evangelie weet tot leven, toen ontdekten we een nieuwe weg. Ik ben er vast van overtuigd dat zulke momenten gaan komen. Geduld en vertrouwen zijn belangrijk om vast te houden. ‘In de ballingschap is er hoop’.

Ik mag terugzien op een indrukwekkende wijdingsplechtigheid en een goede ontvangst. Dat begon al bij de eerste kennismaking op 1 april toen de benoeming bekend werd en ik voor de eerste keer de weg naar Groningen reed. Ik ben zeer dankbaar voor alle welwillendheid en voor alle energie die u gestoken hebt in de voorbereiding en organisatie van de wijding en de receptie. Ik denk daarbij op de eerste plaats aan de staf van het bisdom, de medewerkers en het kapittel.

Het bisschopshuis is ingericht. Het wordt mijn thuis. Vanuit deze vertrouwde plek zal ik rondtrekken door het uitgestrekte gebied van

de provincies Groningen, Friesland, Drenthe en de Noordoostpolder. Ik verheug me erop mensen te mogen leren kennen en vertrouwd te raken met de omgeving en de geschiedenis van de steden en de dorpen. Ik hoop ook dat u mij de kans geeft, want ik zal niet direct elk nieuw gezicht en elke nieuwe naam kunnen onthouden. Daar heb ik soms meerdere ontmoetingen voor nodig. Ik zal m'n best doen.

Kennismakingsronde

Zoals ik heb aangekondigd zal ik mijn werk beginnen met een kennismakingsronde langs alle parochies. Ik ga daarbij uit van de 19 parochies die deels nog moeten worden opgericht. Ik zal ook persoonlijk kennis maken met de pastores en met de medewerkers op het bisdom. De uitgaansdag 8 juni naar Ameland is een mooie aftrap.

+ Dr. C.F.M. van den Hout
bisschop van Groningen-Leeuwarden

TERUGLOPEND KERKBEZOEK MAAKT ME NIET SOMBER

Mgr. dr. Ron van den Hout is de vijfde bisschop van Groningen-Leeuwarden. Op 3 juni werd hij gewijd en nam hij de zetel van het bisdom in bezit. Kort voor zijn wijding sprak het bisdomblad Spreek! met de nieuwe bisschop en vroeg hem wat hem als nieuwe bisschop als eerste te doen staat.

Tekst: Sipke Draisma

Bisschop van den Hout: 'Als eerste komen er vast allerlei lopende zaken in op mijn bordje terecht. Ik zal me een mening moeten vormen over kwesties die er in het bisdom spelen. Daarbij zullen grote kwesties zijn, die langer tijd nodig hebben maar en zijn er vast ook zaken die we direct kunnen oplossen. Bovendien wil ik graag spoedig de pastores van de diverse parochies spreken als voorbereiding op een kennismakingsbezoek ter plaatse.' 'En wanneer zullen de parochianen u zien?' Van den Hout: 'Die kom ik hopelijk tegen bij allerlei gelegenheden zoals feestelijke vieringen en vormsels. En het eerste weekend na mijn wijding zal ik zondags bij de Bonifatiusdagen zijn en dan vast veel mensen treffen.' Spreek!: 'Ziet u uit naar uw nieuwe ambt of ligt u er ook weleens wakker van?' 'Nee, ik zie er wel naar uit.' Lachend: 'Ze moeten het nu niet meer van mij afnemen.'

Rozenhoedje

De nieuwe bisschop vindt het belangrijk om de getijden op de dag bij te houden uit het brevier, en ook de dagelijkse eucharistieviering is belangrijk voor hem. Van den Hout: 'In die zin ben ik een man van gebed.'

Het is toch elke keer weer je laten confronteren met de Bijbelse teksten die me inspiratie geven en me elke keer weer terugbuigen naar de roeping en het geloof dat ik heb gekregen. Het is wel moeilijk om verder uitgebreide meditatie-uren te onderhouden. Ik heb dat wel op het seminarie ingeoeffend maar het is wat weggeëbd door de

bestuurlijke en pastorale praktijk. Ik vind dat wel wat jammer en mis het ook wel. Aan de andere kant bid ik met enige regelmaat het rozenhoedje en dat het liefst al wandelend door de natuur. Bovendien probeer ik jaarlijks een retraite te houden en dan lukt het me goed om alles wat met werk te maken heeft los te laten.'

Collegialiteit

De bisschop houdt van hard werken maar vindt zich geen workaholic: 'Ik denk wel dat ik hard werk maar ik vind het ook belangrijk om me te ontspannen. Ik leefde tot voor kort met twee anderen samen in een huis en we hielden elkaar van het werk in de goede zin van het woord. Het risico van alleen wonen is natuurlijk dat je altijd bezig blijft. Ik ben me ervan bewust dat dat risico hier op het bisschopshuis aanwezig is. Toch denk ik dat ik best zal wennen aan het alleen wonen.' Spreek!: 'Maar er komt straks veel op uw bordje en dan kan de verleiding groot zijn dat u maar door blijft werken.' Van den Hout: 'Ja, dat risico is er en daarom zal ik ook, als ik de gelegenheid heb, nieuwe vrienden maken en een goed glas wijn met hen drinken. Ook al is dat lastig omdat je toch altijd de bisschop bent. Maar ik hoop desondanks steeds collegiaal met

de priesters en pastoraal werkers in dit bisdom om te blijven gaan, zeker ook als het om momenten van ontspanning gaat. Kijk, in de parochie heb je als pastoor ook mensen waar je wat vriendschappelijker mee omgaat. Ik heb uit mijn vorige parochie nog een aantal gezinnen die ook persoonlijke vrienden zijn geworden. Dat vind ik ook heel kostbaar. Maar je blijft altijd de pastoor en straks de bisschop. Dat kun je nu eenmaal niet loslaten.'

Geduld

Spreek!: U hebt tijdens uw presentatie gezegd dat het geloofsleven zich afspeelt in de parochie. Wat zal uw rol als bisschop daarbij zijn? Komt u pas in actie als er wat mis gaat? Bisschop Van den Hout: 'Ik hoop dat het bisdom preventief contact met de parochie heeft. Uiteraard zal ik bij allerlei gelegenheden veel in de parochies komen. Ik denk ook dat de preek in de

mis een belangrijk middel is voor een bisschop om het geloof uit te dragen en daarvan te getuigen. Verder probeer je bestuurlijk indirect een bijdrage te leveren aan het kerkelijk leven in de parochies door te proberen de goede mensen op de goede plek te krijgen. En door te proberen goede initiatieven te steunen en op te roepen.'

Gevraagd naar wat de nieuwe bisschop als zijn grootste kracht beschouwt antwoordt hij: 'Geduld is een grote kracht van mij maar ik realiseer me dat dat ook een zwakte kan zijn want je kunt ook te geduldig zijn. Toch ben ik zeker niet besluiteloos en bovendien moet ik als bisschop vaak knopen doorhakken. De bisschop heeft nu eenmaal het laatste woord. Maar het samen op weg gaan met mensen en proberen iemand mee te krijgen vind ik ook erg belangrijk.'

Thuisvoelen

Spreek!: 'Waar kunt u hulp bij gebruiken?' Daar hoeft de nieuwe bisschop niet lang over na te denken: 'Ik ben nieuw hier in het bisdom en ik kan alle hulp gebruiken bij het wegwijs raken. Ik hoop straks veel bezoeken af te leggen en dan moeten de mensen maar vertellen wie ze zijn en wat ze doen. En me vertellen hoe de geschiedenis van de plek waar ze wonen in elkaar zit. Ik leef nu nog in een periode met allerlei interviews waarin het voortdurend over mij gaat maar dat ben ik op een gegeven moment wel beu. Het draait uiteindelijk niet om mij maar om het bisdom en over de mensen die er wonen.'

Spreek!: 'Over het bisdom Groningen-Leeuwarden gesproken: we zijn een wat typisch bisdom. We hebben een relatief hoog kerkbezoek in

vergelijking met andere bisdommen. We hebben veel vrijwilligers en een relatief hoge bijdrage aan de actie Kerkbalans. Maar ook hier volgen we de trend die je in andere bisdommen ziet dat het aantal kerkgangers afneemt ook al gaat het hier wat langzamer dan in de rest van het land. Maakt u dat niet somber als bisschop?'

Kerkbezoek

Mgr. Van den Hout: 'Ik verbaas me er weleens over... (stilte) ...dat het me niet somber maakt. En ik verbaas me erover dat sommige anderen er ook niet somber van worden. Kijk, we zitten al zo lang in een krimpsituatie. Met welke inzet je ook wil werken, die cijfers krijg je niet omgebogen. Ik realiseer me dat in die uitspraak een zekere berusting doorklinkt, maar die moet je wel goed verstaan. De afname van de kerkelijkheid in Nederland is een sterke maatschappelijke

ontwikkeling die al decennialang loopt. Als je goed kijkt begon voor de oorlog het kerkbezoek in Holland en de grote steden al te dalen. Rationeel weet ik dus de terugloop wel te duiden.

Het belangrijkste is dat ik me thuis voel in de Kerk en bij de mensen die er deel van uitmaken. Dat motiveert me om mijn beste krachten aan de Kerk te geven.

'DE VRIJHEID DIE HIER IS, VIND IK GEWELDIG'

Marzena Jaskulowski woont al weer acht jaar in Nederland. Haar roots liggen in Zuid Polen vlakbij de stad Gliwice. Maar door de geloofsgemeenschap van Luttelgeest voelt Marzena zich ook thuis in ons land.

Tekst: Ilona Lesscher

'In je eigen land is alles gewoon. Kun je gemakkelijk een beroep doen op je familie als er iets is. Hier was eerst alles vreemd en moest ik leren om niet alles met thuis te vergelijken.' Marzena Jaskulowski is een spraakwaterval. Ze spreekt vlot Nederlands, maar haar tongval verradt haar Poolse afkomst. Marzena (1979) kwam naar Nederland omdat haar man Marcin al een aantal jaren in Nederland werkzaam was. Doordat hij soms maanden niet thuiskwam, werd hij voor hun beide meiden Asia (15) en Natalia (11) bijna een vreemde. Een ongewenste situatie, geeft Marzena aan.

Ultimatum

Zij stelde haar man – hij werkt nu als ZZP'er in de agrarische sector - daarop een ultimatum: je komt thuis of wij komen bij jou. Het werd dat laatste. 'Een grote stap ja, maar het bevalt.' Luttelgeest voelt voor Marzena als een warme deken. 'Ik ben echt in een goede plek terechtgekomen.' 'Mijn geloof is belangrijk voor mij. De kerk voelt als een thuis. Daar vind ik rust en kan ik alles loslaten', vervolgt Marzena. Dus ging ze al snel naar de kerk in Luttelgeest die toen nog open was. 'Ik kon toen nog geen Nederlands, maar daar raakte ik vertrouwd mee via het misboekje en de liederen.'

Met warme gevoelens noemt ze de naam van parochiane Thea die vorig jaar is overleden. 'De kracht van haar persoonlijkheid heeft mij enorm geholpen', zegt Marzena over eerste jaren in Luttelgeest. Zij was het ook die Marzena bij het koor vroeg. 'Ik kende de melodie, maar wist niet wat ik zong.' Gaandeweg raakte Marzena thuis in Nederland. Ze werkte drie jaar in de zorg tot haar contract niet werd verlengd. Wanneer de meiden iets ouder zijn, gaat ze aan de studie. 'Nu ben ik thuis nodig', vervolgt Marzena. Ze doelt onder andere op de leeftijd van haar meiden en in relatie daarmee haar eigen waarden en normen.

Geloof moet groeien

'We leven in twee culturen en dat is soms best lastig. Maar wat ik denk en voel is ook goed. In Nederland is het ook in ieder huis anders.' Uit haar verhaal blijkt dat die wetenschap niet vanzelfsprekend was. Met veel waardering noemt Marzena in dit verband de naam van pastor Magda Schilder. 'Zij weet ook wat pubers zijn en wat het is om moe of verdrietig te zijn.' Marzena haar oudste dochter komt op een leeftijd dat ze zoekt naar antwoorden. In de bijbel, maar ook bij andere geloven. 'Dat vind ik goed. Die kans hebben wij niet gehad. De vrijheid die hier is, vind ik geweldig.'

Marzena vervolgt: 'Geloof moet groeien. In essentie gaat het erom dat je een goed mens bent. Dat je respect hebt voor elkaar. Welk geloof je hebt, doet er eigenlijk niet zoveel toe.'

Extra doopnaam

In Polen in de kerk doet uiterlijk vertoon er veel meer toe. Marzena noemt de eerste communie. Het feest en de aankleding kost ouders een vermogen. En in Polen moet worden gebiecht, voor een gelovige ter communie mag. 'Dat hoeft voor mij niet. Ik weet heel goed wat ik niet goed doe.' Wat voor haar wel belangrijk was, was het kiezen van een extra doopnaam bij het Vormsel.

Twee jaar geleden toen dochter Asia werd gevormd, nam de groep die traditie over. De vormelingen verdiepten zich in de heiligen en kozen een naam. 'Dat gaf een extra dimensie aan de voorbereiding', vertelt Marzena trots. Zij hoopt dat wanneer Natalia wordt gevormd, de groep dit gebruik weer omarmt. Wat Marzena nog graag zou willen is een viering waarin pastor Magda en de Poolse priester Okonek samen voorgaan. Een viering met Poolse en Nederlandse liedjes. 'Met het oog op de integratie.'

A man with dark hair, seen from behind, is looking out through a circular porthole in a white, textured wall. The porthole frames a view of a blue sea under a clear blue sky. A small orange buoy is visible on the horizon. The man is wearing a white long-sleeved shirt.

AFZIEN IN EEN VREEMD LAND

In de Bijbel wordt veel aandacht besteed aan de kwetsbare positie van vreemdelingen. Het heilige land is een multiculturele samenleving en daarbij is er ook sprake van integratieproblemen.

Tekst: Piet van der Schoof

De Allerhoogste herinnert de Joden eraan dat zij zelf vreemdelingen en slaven geweest zijn in Egypte en dat Hij hen uit die penibele situatie gered heeft. Daarom draagt Hij hen met nadruk op om om te zien naar hun vreemdelingen. Mensen die in nood verkeren moeten altijd geholpen worden en vreemdelingen die voor oorlogsgeweld of natuurrampen vluchten, moeten dus worden toegelaten. Dit voorschrift sluit aan bij de gouden regel, die ook Jezus naar voren brengt en die eveneens deel uitmaakt van de leefregels van de islam: Bemin uw naasten als uzelf. De milde Farizeze geleerde Hillel die aan het begin van onze jaartelling leeft, stelt zelfs dat de Bijbel samengevat kan worden met deze gouden regel. De Bijbelse auteur Jezus Sirach schrijft dat de barmhartigheid van de mens uitgaat naar zijn buurman, maar dat Gods barmhartigheid uitgaat uit naar al wat leeft. De profeet Jesaja spreekt over de verplichting om brood te delen met degenen die honger hebben en arme zwervers op te nemen in je huis.

Ondersteuning

Vreemdelingen, of het nu om bezoekers gaat of om mensen die langer in het land verblijven, genieten wettelijke bescherming. De rabbijnen bepalen dat behoeftige niet-Joden ondersteuning dienen te ontvangen, net als arme Joodse onderdanen. Voorwaarde is wel dat zij niet de deuren langsgaan om te bedelen. De steden trekken

vele bedelaars aan. Voor arme vreemdelingen zijn er maaltijden en tevens kleding beschikbaar. Ook hebben zij recht op bezoek als zij ziek zijn en behoren zij na hun overlijden een eervolle begrafenis te krijgen. Dikwijls is er bij de synagoge een ruimte ingericht waar zij kunnen overnachten.

Landbouwgrond

De samenleving in Jezus' tijd is minstens zo multicultureel als de onze. Gedwongen of vrijwillige migratie is aan de orde van de dag. De immigranten zijn bijna altijd arm. Zoals ook in onze maatschappij het geval is, hebben zij er grote moeite mee om zich in het gastland omhoog te werken. Zo valt het voor niet-Joden niet mee om aan landbouwgrond te komen en daar moeten verreweg de meeste mensen het toch van hebben als het om hun levensonderhoud gaat. Het spreekt voor zich dat de nieuwkomers iets tegenover de geboden gastvrijheid stellen en een positieve bijdrage leveren aan de opbouw van de samenleving. Van hen wordt in ieder geval verwacht dat zij zich aanpassen en de wet respecteren.

Onverdraagzaamheid

Ondanks de bescherming die van Bijbelse voorschriften uitgaat, lukt het de Joden niet altijd om voldoende rekening te houden met belangen en rechten van vreemdelingen. Vooral wanneer het Joodse volk in zijn

voortbestaan bedreigd wordt, krijgen ook vreemdelingen het moeilijk en is er sprake van onverdraagzaamheid. Bovendien gaan Joden niet altijd op een ontspannen manier met niet-Joden om. Hoewel Joden volop deelnemen aan het maatschappelijk leven, vooral ook internationaal, blijven zij tegelijkertijd afgezonderd van de niet-Joodse wereld door het onderhouden van de spijswetten, de sjabbat en de besnijdenis. Daardoor ligt het ook niet voor de hand dat Joden bij niet-Joden over de vloer komen. Het bewaren van de eigen identiteit heeft namelijk voorrang en daar waken vooral de Farizeeën voor.

Nieuwe eigenheid

Tijdens zijn openbare optreden richt Jezus zich vooral tot zijn Joodse landgenoten. Het koninkrijk der hemelen begint immers in Israël en volgens de Joodse verwachting zullen uiteindelijk alle volkeren zich tot de God van Israël bekeren. Na de dood en opstanding van de Heer wordt het evangelie uitdrukkelijk ook onder de niet-Joden verkondigd. Het gaat om een nieuw verbond dat boven de oude grenzen van religie, volk en klasse uitgaat. Daarmee is een nieuwe eigenheid geschapen, zoals Paulus zegt: 'Er is geen Jood of heiden meer, geen slaaf of vrije, er is geen man en vrouw: allen samen ben je één persoon in Christus Jezus.'

PSALM 126

Als God ons thuisbrengt
uit onze ballingschap,
dat zal een droom zijn.

Wij zullen zingen, lachen,
gelukkig zijn.

Dan zegt de wereld:
"Hun God doet wonderen."

Ja, Gij doet wonderen,
God in ons midden,
Gij onze vreugde.

Breng ons dan thuis,
keer ons tot leven,
zoals rivieren in de woestijn
die als de regen valt,
opnieuw gaan stromen.

Wie zaait in droefheid,
zal oogsten in vreugde.

Een mens gaat zijn weg
en zaait onder tranen.
Zingende keert hij terug met zijn schoven.

Als God ons thuisbrengt
uit onze ballingschap,
dat zal een droom zijn.

GELOOF HELPT JE JE LEVEN TE VERBETEREN

Tekst: Jan Maassen

spreek!

Myroslav Kavatsyuk is in Kolomyja in West Oekraïne geboren en woont vanaf 2008 in de stad Groningen. Als Oosters Katholiek beperkt hij zijn verantwoordelijkheid niet alleen tot het gezin en werk. Ook de kerk speelt een belangrijke rol.

We ontmoeten Myroslav Kavatsyuk op zijn werkkamer in het KVI-Center for Advanced Radiation Technology van de Rijks Universiteit Groningen (RUG). Kavatsyuk is in dit centrum als natuurkundige werkzaam. Kavatsyuk: 'Mijn keuze voor natuurkunde is eigenlijk ontstaan uit nieuwsgierigheid. Ik heb hiervoor gekozen, omdat ik heel graag wil weten hoe alles in de natuur is gebouwd dan wel opgebouwd. In het vakgebied natuurkunde kun je ook echt de diepte in gaan en dat spreekt mij erg aan'.

Opleiding

Vanwege zijn uitstekende resultaten, behaald op een soort Olympiade, ontving Myroslav een uitnodiging te gaan studeren aan het Physics and Mathematics Lyceum in Kiev. Na deze opleiding studeerde de jonge natuurkundige aan de National Taras Chevchenko University in Kiev, waar hij cum laude slaagde voor zowel zijn Bachelor- als Master of Physics. Myroslav schreef in drie jaar zijn proefschrift op het gebied van kernfysica aan de GSI Helmholtzzentrum für Schwerionenforschung GmbH in Darmstadt.

Waarom nu in Groningen? Myroslav: 'Ik heb gesolliciteerd naar een vacature bij de RUG. Die combinatie van wetenschappelijk onderzoek en onderwijs binnen het KVI-Center leek mij een perfecte combinatie. Er is hier ook een goede werksfeer en prima teamgeest. Groningen is een gezellige stad en heeft een mooie woonomgeving. Onze kinderen gaan met plezier naar school. Wij voelen ons hier nu echt thuis. Het eerste jaar op een nieuwe locatie is soms lastig. Maar wennen vraagt nu eenmaal tijd. Je moet optimistisch blijven en steeds denken: hoe kan ik dit probleem oplossen?'

Kathedraal als nieuw Godshuis

Myroslav Kavatsyuk is enig kind in een gelovig gezin, waarvan zijn vader elektrotechnisch ingenieur en zijn moeder muziklerares is. Zijn vrouw Oksana komt uit een gezin waarin het christendom 'passief beleefd' werd, zoals ze zelf zegt. Niet onlogisch als men bedenkt dat godsdienst in de Sovjetperiode verboden was. Myroslav is in het geheim gedoopt als lid van de Orthodox-katholieke geloofsgemeenschap, een met Rome geünieerde kerk. Hij beschikt niet over een doopbewijs. Een foto is het enige tastbare bewijs van zijn doop. Myroslav kwam pas echt in contact met de katholieke kerk tijdens zijn studententijd in Kiev.

In Groningen bezoekt Myroslav en zijn gezin wekelijks de Eucharistieviering in de Sint Jozefkathedraal. Hij verbaast zich dat er hier zo weinig parochianen gaan biechten en vraagt

zich af of een extra biechtgelegenheid vóór de vieringen wellicht bevorderlijk kan werken voor hun biechtgang. Kavatsyuk: 'In de Oosterse liturgie biecht men sowieso vóór de Heilige Communie als men zich zondig voelt, ten minste een keer per maand. Onze kinderen zijn in deze kathedraal gedoopt. Onze oudste dochter is nu misdienaar en zingt in het kinderkoor. Wij bidden thuis ook altijd gezamenlijk voordat onze kinderen naar bed gaan.'

Terug naar een geloof en kerk

Kavatsyuk: 'De bisschop van de Geünieerde Kerk voor de landen Frankrijk, Benelux en Zwitserland woont in Parijs. In Nederland is er voor de Oosterse katholieken een eigen kerkelijk centrum in Utrecht en Den Haag. Samen met enkele geloofsgenoten proberen wij nu voor de in Noord Nederland woonachtige Oekraïners ook in Groningen een dergelijk centrum te realiseren. Ik

hoop dat het ons gaat lukken. Wij nodigen alle geïnteresseerden uit voor onze vieringen van de Goddelijke Liturgie onder leiding van de Oekraïense priester Vader Mykola in de Groningse kathedraal.'

'Ik vind het heel belangrijk dat mensen een geloof hebben. Ook voor in hun maatschappelijk leven. Welk geloof is dat? Die keuze maken de mensen zelf. Voor mij staat centraal, dat wij continu moeten proberen onszelf te verbeteren door ons geloof, zo goed mogelijk het voorbeeld van Jezus te volgen en te luisteren naar je hart. Een eigen geloofsgemeenschap helpt en versterkt je daarin.'

WELKE HEILIGE NEEM JE MEE ALS JE OP REIS GAAT?

Fanny Furstner uit Groningen
Sint Martinusparochie

Veel reizen doe ik niet meer tegenwoordig, maar af en toe ga ik naar mijn broer in Amsterdam en dan pak ik mijn rugzak in met enkele benodigdheden, zo min mogelijk, want je moet het allemaal maar meesjouwen. Welke heilige neem ik dan mee? Standaard heb ik in mijn tas het medaillon van Judas Thaddeus, ooit 35 jaar geleden in Bremen op straat gevonden. Die moet mij geluk brengen, dacht ik toen en nu ook. Judas Thaddeus, hij geeft bescherming bij hopeloze gevallen.

Het Onze Vader en het Wees Gegroet, Maria heb ik gewoon bij me. Het weegt niets en neemt geen plaats in. Iets om zeer dankbaar voor te zijn. En natuurlijk het Jezusgebed. Vooral als het spannend voelt, zoals toen ik in maart in het donker naar het kerkje in Lettelbert fietste om een lezing bij te wonen over Iconen. Het Jezusgebed geeft mij steun en bescherming.

Lammert de Hoop uit Hiaure
Pax Christiparochie

Ik ben onder de indruk van Bonifatius. Hij was een hartstochtelijk gelovige toen kerk en Christendom zich een plaats bevochten in Europa. Missiewerk, zoals dat ook nu weer actueel is, maar dan anders. Zijn ideaal was één christelijke kerk, geleid door Rome toegewijd aan God alleen. Een christelijke gemeenschap in de wereld, maar niet van deze wereld. Bonifatius ging tot op hoge leeftijd door met omkeren van heidense altaren, pausen op de vingers tikken en de strijd aanbinden met corrupte collega's. Na zijn dood op 5 juni 754 bij Dokkum, werd hij geroemd als de 'eerste bouwheer van Europa'.

De mystieke kracht van de Bonifatiuskapel, gebouwd bij de bron in Dokkum door Titus Brandsma en parochianen, helpt de missie van vandaag. Een trekpleister die jaarlijks duizenden bezoekers trekt. Een plek ook om met hartstocht te werken in het spoor van Titus en Bonifatius.

**Agda Wachter uit Stiens
Z. Titusbrandsmaparochie**

Wat ik meeneem in mijn reiskoffer? Dat heeft zich in de loop der jaren gewijzigd. Ooit, toen ik begon met reizen was het, het bijbeltje van mijn oma. Mijn oma heeft een bijzonder plekje in mijn hart en haar bijbeltje was mijn reisgenoot. Steeds vaker echter bleef haar bijbeltje in mijn boekenkast thuis staan. Het gebeurde gewoon. Soms gaan die dingen zo in het leven. Het plekje in mijn hart voor oma, dat is niet veranderd. Daar is ze nog altijd.

Mijn 'reisgenoot' nu is de rozenkrans. De eerste rozenkrans kocht ik in de kerk van Ravensburg. Het aantal rozenkransen nam toe. De laatste rozenkrans is gekocht in Norcia in de kerk van Sint Benedictus, voor de aardbeving. De rozenkrans is de stille getuige van mijn reizen en vormt de verbinding met mijn gelovig staan in deze wereld. Want het was Maria die 'ja' zei tegen God.

**Bernadette de Roo-Berends uit
Emmer Compasuum
Parochie Maria, Hertogin van Drenthe**

Maria gaat met mij mee op reis. Ik heb van kindsbeen af een bijzondere band met haar. Vroeger thuis had ik een klein altaar met daarin ook een beeldje van Maria. Ik de meimaand nam ik altijd bloemen voor haar mee die ik onderweg plukte. In ons huis staat een beeld van haar in de kamer en keuken. In de serre staat ze bij een foto van onze overleden dochter. En ik heb altijd een paar medailles van haar in mijn portemonnee.

Ik geloof ook in de verschijningen en kom graag in Heede (Du) waar ze voor de Tweede Wereldoorlog verschillende keren verscheen aan een aantal kinderen en ben in Lourdes geweest. Daar heb ik samen met mijn zus Maria voor het beeld gestaan van Maria en Bernadette. Dat raakte ons diep. Ik vind het moeilijk om precies aan te geven wat ze voor mij betekent. Ze voelt vertrouwd. Ik ben met haar vergroeid en ze geeft mij troost.

**Betty van der Zweep uit Harlingen
H. Jacobusparochie**

Bij mij gaat de heilige Antonius van Padua mee in mijn koffer. Die heilige kan ik niet missen. Antonius heeft me nog nooit in de steek gelaten als ik wat kwijt was. Dan bid ik: Antonius, mijn beste vriend, zorg dat ik weer vind. Dat moet je dan wel blijven herhalen tot je het teruggevonden hebt, één keer is niet genoeg. Als ik dan teruggevonden heb wat ik kwijt was ga ik altijd naar de kerk om uit dankbaarheid een kaarsje bij Antonius op te steken.

Het mooie van de H. Antonius vind ik dat hij je helpt maar dat je er zelf ook wat voor moet doen. Het is niet zo dat je met je armen over elkaar kan blijven zitten totdat iets er ineens weer is. Mijn dochter heeft een lieve man maar het is ook een grote sloddervos die altijd iets kwijt is, die dus dochter is de hele dag aan het bidden. Maar ook haar heeft Antonius nog nooit teleurgesteld.

KERK EN ONDERWIJS VONDEN ELKAAR

Tekst: Agda Wachter

spreek!

Op Witte Donderdag 13 april speelde het televisiemuziekspektakel 'The Passion' zich af in Leeuwarden. Maar wat gebeurde er nog meer? De kerkelijke gemeenschappen in Leeuwarden hebben de komst van 'The Passion' aangegrepen om zich van hun inspirerende kant te laten zien. Er werden allerlei uitnodigende activiteiten ontwikkeld. Het doel was een gastvrije kerk waar de ontmoeting met de bezoeker en elkaar centraal stond. Pastoraal werkster Germa Kamsma blikt tevreden terug.

In het kader van 'Jongeren ontmoeten de kerk' zocht pastoraal werkster Germa Kamsma van de Titus Brandsmaparochie, opnieuw contact met scholen voor MBO-studenten in Leeuwarden. Dat contact was twee jaar geleden al eerder gelegd. Dat gebeurde toen in het kader van de HOOP-tour die destijds werd georganiseerd door de Titus Brandsmaparochie. Ook werd het voortgezet onderwijs uitgenodigd om mee te doen aan activiteiten die door de parochie en andere kerken rondom 'The Passion' werden georganiseerd.

Daarnaast deden een tiental studenten van de christelijke studentenverenigingen mee aan de activiteiten. Op 23 en 24 maart waren de jongeren welkom in de parochiekerken, de St. Dominicuskerk en de St. Bonifatius kerk. Daar kregen zij een rondleiding en maakten zij kennis met het diaconale werk van de kerk. De rondgang langs de kruiswegstaties en het vertellen van de verhalen uit de Goede Week en het lijdensverhaal vormden het uitgangspunt van de rondleiding.

Kwetsbare mens

Ook konden jongeren, in het kader van de Action voor Jongeren meedoen met de werkgroep ouderen, of bijvoorbeeld de Bingo in het zorgcentrum St. Jozef. Na de verschillende activiteiten gingen de jongeren van de verschillende scholen aan de slag met het in beeld brengen van de kwetsbare mens door een presentatie te maken en te geven. Pastor Germa was erg onder de indruk van de presentaties, die soms binnen een uur waren gemaakt door de jongeren van het voortgezet onderwijs en het ROC. Deze activiteit de jongeren

is door de scholen positief ontvangen en zij hopen dan ook dat er jaarlijks een activiteiten op dit gebied kan plaatsvinden. Uiteindelijk deden er toch meer dan 200 jongeren mee aan deze ontmoeting.

Veel kaarsjes

Dankzij de inzet van de vele vrijwilligers uit de verschillende geloofsgemeenschappen konden de (binnen)stadskerken de gehele Witte Donderdag opengesteld worden voor bezoekers. Voor deze openstelling waren twee prachtige boekjes ontwikkeld over de kruiswegstaties van de St. Dominicuskerk en de St. Bonifatius kerk. Honderden mensen hebben de kerken in de Leeuwarder binnenstad bezocht. De vrijwilligers vertelden over bijzondere en indrukwekkende ontmoetingen met onbekende mensen. In 'onze' kerken brandden vele kaarsjes, aangestoken door bezoekers. En wat de bezoeker

daar, in stilte, heeft gedacht of gebeden blijft verborgen in het hart van de bezoeker.

Kruiswegstaties

In de aanloop naar The Passion is door veertien kerkgemeenschappen in Leeuwarden een kruiswegstatie gemaakt. De veertien verschillende verbeeldingen van het lijdensverhaal konden door de bezoekers op de dag van The Passion worden bewonderd in de Doopsgezinde kerk van Leeuwarden. Daarmee eindigt dit verhaal van de gemaakte veertien staties echter niet. Als teken van verbondenheid tussen de kerkgemeenschappen, gaan de veertien kruiswegstaties de komende maanden een rondgang maken door alle kerken van de stad.

Wandeling

Misschien herinnert u zich als lezer nog de uitzendingen rond 'De Wandeling' van de KRO. Zo werd er

voorafgaand aan de uitzending op 13 april dan ook op Witte Donderdag zelf een wandeling door de KRO/NCRV georganiseerd. De komst van The Passion en alle georganiseerde activiteiten door de kerken, waren natuurlijk ook een cadeautje voor de gemeente Leeuwarden die in het kader van culturele hoofdstad 2018 graag toeristen naar de stad ziet komen. De uitzending zelf toonde 's avonds prachtige sfeerbeelden van Leeuwarden.

Energie

De komst van The Passion naar Leeuwarden bracht de hele dag een mooie en bijzondere sfeer in de stad teweeg. Ook de vrijwilligers spraken over fijne, bijzondere sfeer en talloze mooie ontmoetingen. Het kostte heel wat energie maar de dag zelf gaf heel veel terug.

'HET KOMT WEL GOED MET ONS'

Tekst: Sipke Draisma

spreek!

Tersit Bogale (1977) woonde met haar man Alemayehu Bekele (1970) in Ethiopië toen zij om politieke redenen moest vluchten naar Kenia. Hun dochter Etsubdenk (2001) was toen vier jaar oud. Het leven zonder man en kind viel haar zwaar maar gelukkig kwamen vader en dochter drie jaar later ook naar Kenia. Via de vluchtelingenorganisatie UNHCR kreeg het gezin de gelegenheid naar Nederland te komen.

In feite kwamen ze zelfs op uitnodiging naar ons Nederland omdat ze in Kenia als Ethiopische vluchtelingen woonden. Over wat precies de reden was dat Tersit naar Kenia moest vluchten praten ze liever niet om de familie in Ethiopië niet in gevaar te brengen. Ze wonen nu bijna vijf jaar in een rijtjeswoning in Harlingen. Alemayehu, die voor het gemak ook kortweg Alex heet, en Tersit doen vooral vrijwilligerswerk want een echte baan laat nog op zich

wachten. Dat valt beiden zwaar want Alex is gediplomeerd verpleegkundige en Tersit werkte in de financiële dienstverlening. Dochter Etsubdenk zit in de derde klas van het vmbo.

Koud Nederland

Buurtkinderen lopen in en uit tijdens het gesprek om te spelen met de jongste dochter Elisabeth die hier drie jaar geleden geboren werd. Etsubdenk: 'Toen ze ons vertelden dat we naar Nederland zouden komen hadden we

drie maanden om wat van de taal te leren. Ook hebben we in boekjes informatie over Nederland opgezocht want we wisten niks van het land. Toen we hier kwamen herinnerde ik me vooral hoe koud het hier was. We kwamen in de winter dus ik heb ik erg aan moeten wennen. Maar nu gaat het goed hoor'.

Voelen jullie je al thuis in Nederland inmiddels? 'Tersit: 'We krijgen dit jaar ons paspoort, dat is eigenlijk het

laatste wat er nog gebeuren moet.’ Alex: ‘Ja, ik voel Nederland als mijn thuis en dit is inmiddels mijn land geworden.’ Op de vraag hoeveel talen er in huis gesproken worden antwoordt Etsubdenk: Mijn ouders en ik spreken vaak Amharik, dat is een taal uit Ethiopië. Maar we spreken ook Engels en we beheersen het Swahili. Mijn zusje spreekt vooral Nederlands.’

Veilig wonen

Dat de familie nu weer bij elkaar is en veilig kan wonen is voor Etsubdenk de grootste reden dat ze zich hier op haar gemak voelt. ‘Iedereen is heel aardig tegen ons.’ Maar als ik vraag of echt iedereen aardig is geeft ze toe dat ze op school weleens vervelende opmerkingen naar haar hoofd krijgt. ‘Een jongen uit de klas noemt me weleens ‘zwarte’ en als ik dan wat terugzeg ontstaat er ruzie.’ Fel: ‘Dan zegt een jongen dat ik terug moet naar mijn eigen land terwijl hij zelf uit Polen komt!’

Geloofsgemeenschap

De lokale geloofsgemeenschap heeft hun erg geholpen om thuis te raken in de stad Harlingen. Zo heeft de Parochiële Caritas Instelling meegeholpen bij de inrichting van het huis en kunnen ze als ze vragen hebben altijd bij parochianen terecht. Anderzijds zet de familie zich ook volop voor de kerk in. Etsubdenk is acoliet en haar vader en moeder verrichten allerlei hand en spandiensten in de parochie. Ze helpen bijvoorbeeld mee bij het halen en brengen van bezoekers van de kerkdiensten in het verzorgingshuis. Ook bezoekt Alex zieke en eenzame parochianen. Liever zou hij een echte baan hebben maar zijn beheersing van de Nederlandse taal is voor werkgevers vaak een probleem.

Bibliotheek

Tersit: ‘De taal is op zich niet zo moeilijk maar de uitspraak wel. Ik begin nu aan het Friesland College

aan een opleiding tot financieel medewerker. Daar heb ik veel zin in. Daardoor hoop ik straks ook weer een baan te krijgen.’ Alex: Ik heb bijna twintig jaar ervaring als verpleegkundige en was betrokken bij de hiv-preventie in Afrika. Ik vind het niet leuk om steeds thuis te zitten. Ik ga veel liever weer in een ziekenhuis aan de slag. Maar dan moet mijn Nederlandse uitspraak wel beter worden’.

Op mijn opmerking dat Nederlands vast een moeilijke taal is om te leren en te spreken reageert Etsubdenk: ‘Mijn vader zit vaak in de bibliotheek met een boek om beter Nederlands te leren en mijn moeder doet ook erg haar best, daar ligt het niet aan.’ Moeder Tersit valt haar bij. Resoluut: ‘Ik spreek zes talen! Wacht maar af, Het komt wel goed met ons’.

IK LEER GEVANGENEN DE PUIN IN HUN LEVEN TE RUIMEN

Tekst: Agda Wachter

spreek!

Lidune Thorn werkt als geestelijke verzorger in de Penitentiare Inrichting van Leeuwarden. Zij helpt gedetineerden zich thuis te voelen in de inrichtingen en bij zichzelf. Agda Wachter ging met haar in gesprek over de vraag waar barmhartigheid voor gedetineerden daarbij het verschil kan maken.

Lidune Thorn studeerde muziekwetenschappen aan het conservatorium en gaf er les. Dat ervoer zij als een heel prettige manier van werken. Naast haar werk als musicus ging Lidune elk jaar een week naar een klooster. Dat droeg bij aan de keuze om te veranderen van werk. Lidune is katholiek opgevoed en haar besluit om theologie te gaan studeren voelde voor haar als een thuiskomen. Toen ze in haar tweede jaar in aanraking kwam met het gevangeniswezen viel het kwartje. 'Als je dit een roeping mag noemen

dan heb ik dat zo ervaren' vertelt Lidune. In deze baan komt alles samen. Haar arbeid in de penitentiare inrichtingen begon in Heerhugowaard en Amsterdam. Door sluiting van verschillende PI's is kwam ze in Leeuwarden terecht.

Muziekband in PI

'Welke werkzaamheden ik ook verricht, als musicus docent of pastor ik wil altijd de mens als mens zien. Zeker in de wereld van de PI geldt dit,' aldus Lidune. En daar helpt de muziek me mee naast de theologie. Zo

functioneerde er onder haar leiding een tijd lang een muziekband. Want muziek spreekt ook een andere dimensie van het Goddelijke aan volgens Lidune. De rust die Lidune uitstraalt komt ook tot uitdrukking in haar vieringen die als plezierig en rustig worden ervaren. Naast de theologische dimensie versterkt het gebruik van muziek diezelfde theologische dimensie. Want in muziek spreekt God op een andere manier tot mensen. Net als het branden van kaarsjes. Ook dan wordt er op een bijzondere manier contact gelegd met

God. Iedereen wil als mens gezien worden, ook in gevangenschap'

Barmhartige Samaritaan

Het leven in detentie is best lastig. Want de grootste vijand van iedere gevangene is het nietsdoen. Het risico bestaat dat als je langer dan twee jaar binnen bent, dat je hospitaliseert. In de gevangenis staat je leven stil. Voor de gedetineerde die dat wil kan dan pastorale ondersteuning zeker zinvol zijn. 'Mijn taak daarin is helend te werken door gesprekken en te spiegelen' geeft Liduine aan. Daar past het beeld van de barmhartige Samaritaan zeker bij. Daarom is het zo ongelooflijk belangrijk dat mensen na detentie weer een zinvolle levensinvulling vinden, waar werk aan kan bijdragen maar ook de familie, een gezin. Dat moet al in detentie gebeuren door bijvoorbeeld een vak te leren of wat ook kan is de leergroep puinruimen te volgen.

Puinruimen

Deelnemen aan dit programma betekent dat je in de gelegenheid gesteld wordt om 'letterlijk' puin te ruimen. De leergroep staat stil bij de vraag 'wat voor mens wil je eigenlijk zijn'. Maar ook wat betekent mijn handelen als gedetineerde voor een slachtoffer. Daarom worden gedetineerden in deze leergroep ook in gesprek gebracht met slachtoffers. Op deze manier proberen pastor Liduine en haar collega dominee Wim handvatten aan te reiken waardoor de gedetineerde leert anders met zijn leven om te gaan.

Verantwoordelijkheid nemen

In de ontmoeting en het gesprek met de gedetineerde houdt Liduine altijd vast aan het gegeven dat je als persoon verantwoordelijk bent voor de door jouw in je leven gemaakte keuzes. Keuzes die ertoe leidden dat je in detentie terecht kwam. Maar

dat hoeft niet zo te blijven. Als je als gedetineerde de keuze maakt om te willen veranderen dan wordt er geprobeerd om samen met de gedetineerde een sociaal netwerk in te richten waardoor de kans om in oude fouten terug te vallen kleiner wordt. Want ook hier geldt dat elke mens het waard is om dat te proberen. Net als bij God. Zijn Zoon Jezus van Nazareth leeft ons dat voor in de verhalen, die Hij aan mensen in zijn tijd heeft verteld.

Op 6 november 1999 geeft Agda Wachter een cadeau aan de even daarvoor gewijde nieuwe bisschop van Groningen, mgr. Wim Eijk.

Colofon

6e jaargang

Nummer 2

Juni 2017

Redactie:

Ilona Lesscher, Jan Maassen,
Piet van der Schoof, Agda Wachter,
Marlies Bosch, Sipke Draisma
(eind- en hoofdredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiussingel 79
9711 BG Groningen
telefoon: 050-4065888
redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Nijehaske
Telefoon: 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het
bisdom Groningen-Leeuwarden en
verschijnt vijf maal per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst
moment ingaan en wordt automatisch
verlengd.

Abonnementenadministratie:

v.bouwman@bisdomgl.nl
tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

DENK JE EROVER PRIESTER TE WORDEN?

Kijk eens op www.tiltenberg.org
of kom langs op De Tiltenberg!

Grootseminarie St. Willibrord
Zilkerduinweg 375
2114 AM Vogelenzang
tel. 0252 345 345
www.tiltenberg.org

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

RAAD

DE ADMINISTRATIEVE DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement
kunt u, als parochie, bij RAAD terecht
voor alle administratieve en
financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

Een bordje eten elke dag is voor heel veel kinderen niet vanzelfsprekend!

Missie Albanië: regelmatige hulp (via Don Henry Veldkamp).

Missie Cambodja: Opvang en scholing wees- en straatkinderen
(Pater Johan Visser s.d.b.).

Missie Congo: Scholing straat- en weeskinderen en hulp diverse
projecten v.d. armen (Pater Zwarthoed).

Missie India: scholing tribals (arme kinderen).

Missie India: Voor 300 euro per jaar kunt u een arme priesterstudent
sponsoren.

Missie Indonesië: scholing arme kinderen project.

Ethiopië: water- en scholingsprojecten en evangelisatie (via pastoor
Petros Berga vm. pastoor Edam).

Filippijnen: hulp armen via pt. Ab van Leeuwen svd.

En ... diverse kleine en grotere projecten via de Missie.

Gratis kwartaalfolder: - Al voor 5 euro helpt u een arm kind -

Info Stichting Missiewerk M.A.W.
Kantooradres: Waterhuizerweg 20, 9753 HR Haren/Groningen
Telefoon 050 534 04 52, ANBI-nummer 8061.81.291;
C.H. Kerstholt, projectcoördinator

Bank: NL 78 INGB 0005 7338 38
t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

*Echt niet te bevatten!
Mogen wij u helpen bij het nadenken over het afscheid?*

Al vele jaren hebben
wij ruime ervaring met
traditionele begrafenissen

Wij helpen u graag bij het nadenken en het vormgeven van het afscheid,
met raad en daad.

Een goede herinnering aan de uitvaart helpt mee het verlies te verwerken
en het een plekje te geven. Vandaar dat wij er alles aan zullen doen om het
geheel overeenkomstig uw wensen te laten verlopen.

Natuurlijk zijn hieraan ook kosten verbonden.
Hiermee helpen wij u door deze bespreekbaar te maken zodat deze kosten
niet uit de hand lopen. Met een lager budget kan natuurlijk een
passend afscheid gerealiseerd worden.

Ook na de uitvaart kunnen wij u terzijde staan om allerlei zaken te regelen.
Voor al deze zaken heeft u steeds met één dezelfde persoon te maken die u
hierbij helpt, hij of zij zal er voor zorgen dat alles op een persoonlijke manier
wordt afgehandeld.

Persoonlijk en eerlijkheid, daar staan wij voor.
Zo ook met verzekeringen. Met bijna elke verzekeringspolis kunnen wij
werken en ook daar zijn we altijd heel transparant in zodat u weet hoe het zit.

Wilt u bij leven alles zelf al regelen,
wij komen kosteloos bij u langs voor
hulp en informatie.

Wij zijn dag en nacht bereikbaar

050-5255980

UITVAARTZORG
BOERHAVELAAN
Stad en Ommeland
BOERHAVELAAN 19, 9728 LG GRONINGEN
050 - 52 55 980
WWW.UITVAART-GRONINGEN.NL

Financieelwelzijn.nl

Financieel Welzijn Administratie

Parochieadministratie in Navision

Salarisadministratie

Fiscaal advies

Pensioenadvies

Mediation

Bezoekadres

Stationsplein 17a
7901 AA Hoogeveen
(0528) 23 68 72
06 109 78 704
info@fwadministratie.nl

Postadres

Postbus 101
7900 AC Hoogeveen

schaapsound

Schaapsound is dé leverancier van kerkgeluidsinstallaties, projectie- en videoapparatuur en moderne oplossingen voor kerktelefoon en kerkTV.

H. Nicolaaskerk in Baarn

Ridderkerk: Kaartenmakerstraat 18, 2984 CB, Tel. 0180 41 46 00 Zwolle: Baileystraat 2a, 8013 RV, Tel. 036 785 19 77
www.schaapsound.nl info@schaapsound.nl

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP!

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:
T 0165 504277
E info@pdob.nl
I www.pdob.nl

Hofstraat 8 - 4741 AK Hoeven

Uw gift is welkom op IBAN
NL 93 ING B 0002 5806 80
t.n.v. Stichting PDOB te Breda

Algemeen Nut
Bezondere Instelling
ANBI

bovendonk
priester- en diakenopleiding